Apopleksi Farmakologi

Jacob Mesot Liljehult Klinisk sygeplejespecialist cand.scient.san, PhD

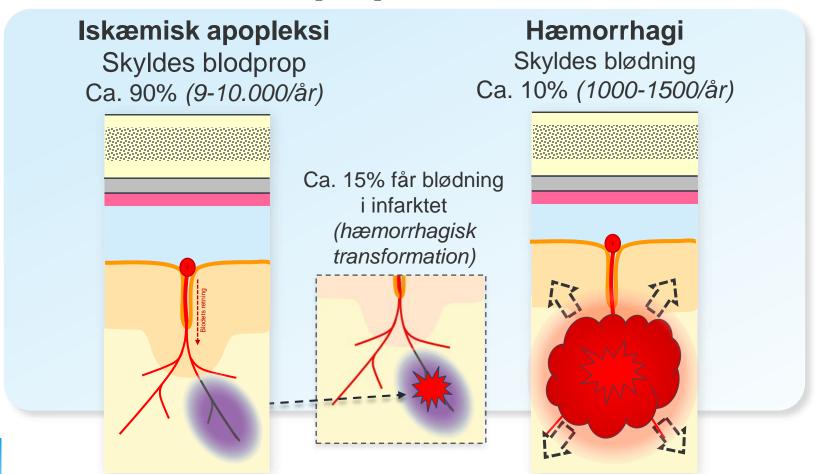
Apopleksi

Klinisk definition

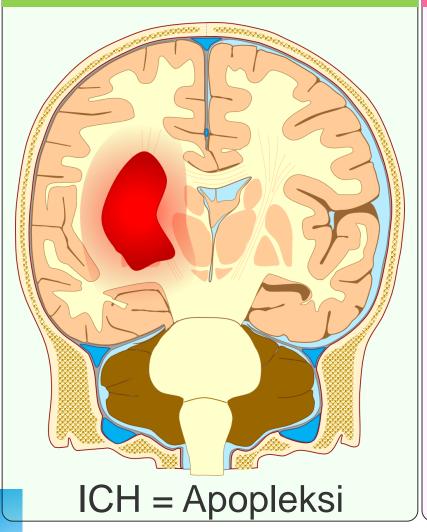
- Pludseligt opstået
- Fokale neurologiske udfald
- Vaskulær basis (infarkt eller blødning)
- Varige symptomer (> 24 timer)
 (ved varighed < 24 timer = TCI) A,B

^A Mere end halvdelen har problemer med fatigue og op imod halvdelen har problemer med hukommelse, koncentration og multi-taskning efter tre måneder (Fens *et al.* 2013) ^B 30-50% af patienter med TCI har vævsforandringer på MR DWI (Easton *et al.* 2009)

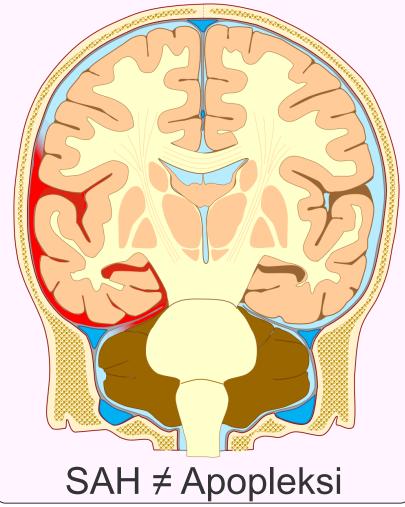
Apopleksi

Blødning inde i hjernen

Blødning uden på hjernen

Neurologiske udfald

De neurologiske udfald afhænger af:

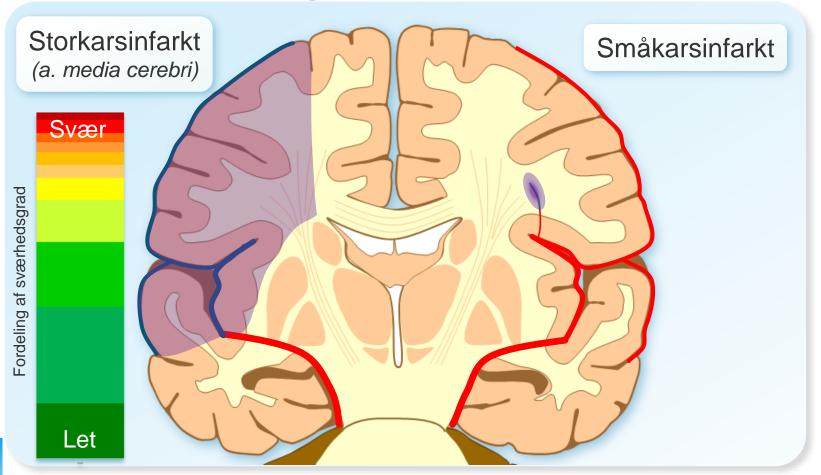
Omfanget af læsionen

Hvor stort et område er ramt?

Placeringen af læsionen

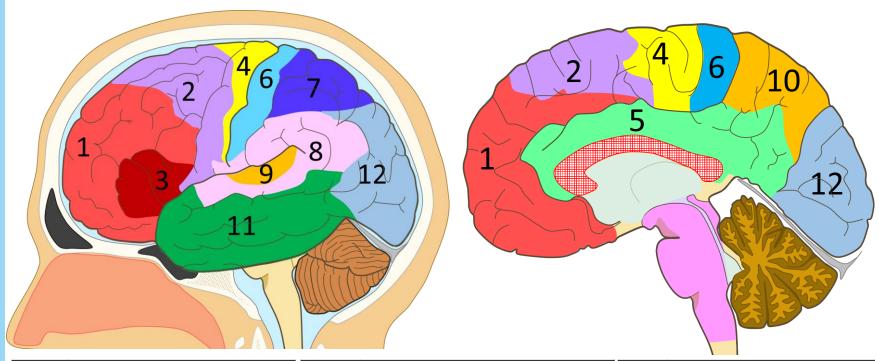
Hvilket område er ramt?

Omfanget af læsionen

Nordsjællands Hospital

Neurologisk afdeling

1	Højere mentale funktioner Koncentration, planlægning, dømmekraft, impulshæmning, kreativitet
2	Sekundært motorisk område Øjenbevægelser, orientering, skemaer for bevægelser
	Broca's område Motorisk del af talen
4	Primært motorisk område Initiering af bevægelser

5	Emotionelt område Smerte, sult, "fight & flight"	
6	Primært somato-sensorisk område	
7	Sekundært somato-sensorisk område Vurdering af tekstur, vægt etc	
8	Wernickes område Sprog forståelse	
9	Auditorisk område Hørelse	

10	Associativt sensorisk område
11	Associativt område Korttidshukommelse, emotioner
12	Visuelt område Syn, objektgenkendelse
13	Cerebellum Balance, kropsholdning, koordination af bevægelser

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Hemisfære-lateralisering

Venstre

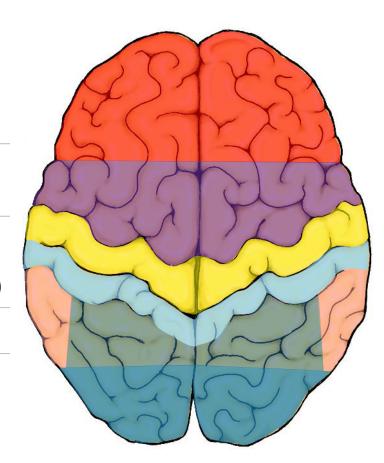
Højresidige motoriske og sensoriske udfald

Højresidige synsudfald

Sproglige udfald (tale, forståelse, læse, skrive, regne)

Apraksi

Negativ affekt/ nedsat psykomotorisk tempo

<u>Højre</u>

Venstresidige motoriske og sensoriske udfald

Venstresidige synsudfald

Nedsat sygdomserkendelse

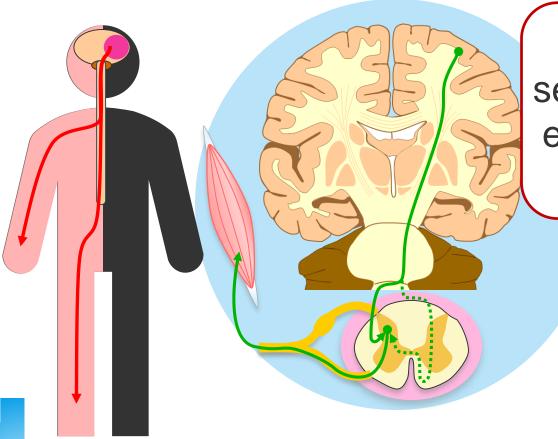
Manglende overblik/ rum/retningsforstyrrelser

Neglekt

Positiv affekt/ hurtigt psyko-motorisk tempo

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Lateraliserede udfald

Motoriske og sensoriske udfald er *hemiforme* og *kontralaterale*

Symptomer på apopleksi

Diffuse symptomer

Nedsat bevidsthed

Utilpashed

Svimmelhed

Hovedpine

Kramper

Fokale udfald

- Motorisk og somato-sensoriske udfald
- Synsforstyrrelser
- Sproglige og kommunikative problemer
- Visuo-spartielle forstyrrelser
 - Neglekt og inattention, apraksi
- Adfærds- og opmærksomhedsforstyrrelser
- Anosognosi

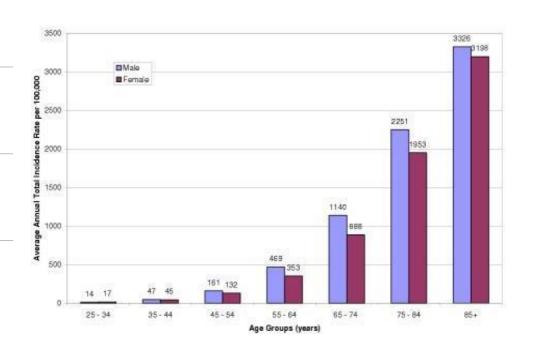
Forekomst

Ca. 12.000 nye tilfælde om året i DK

Incidensrate 3/1000 per år

Hyppigheden stiger med alderen

Omkring 40.000 lever med funktionsnedsættelse efter apopleksi

Risikofaktorer

M Risk factors for ischaemic and intracerebral haemorrhagic stroke in 22 countries (the INTERSTROKE study): a case-control study

Martin I O'Donnell. Denis Xavier. Lishena Liu. Honaye Zhana. Siu Lim Chin. Purnima Rao-Melacini. Sumathy Rangarajan. Shofiaul Islam. Prem Pais, Matthew J McQueen, Charles Mondo, Albertino Damasceno, Patricio Lopez-Jaramillo, Graeme J Hankey, Antonio L Dans, Khalid Yusoff, Thomas Truelsen, Hans-Christoph Diener, Ralph L Sacco, Danuta Ryglewicz, Anna Czlonkowska, Christian Weimar, Xingyu Wang, Salim Yusuf, on behalf of the INTERSTROKE investigators'

6736(10)60834-3

Hamilton ON Canada P Rao-Melacini MSc. Prof M I McOueen MBChB.

Lancet 2010: 376: 112-23 Background The contribution of various risk factors to the burden of stroke worldwide is unknown, particularly in Published Online countries of low and middle income. We aimed to establish the association of known and emerging risk factors with June 18, 2010 stroke and its primary subtypes, assess the contribution of these risk factors to the burden of stroke, and explore the differences between risk factors for stroke and myocardial infarction

> Methods We undertook a standardised case-control study in 22 countries worldwide between March 1, 2007, and April 23, 2010. Cases were patients with acute first stroke (within 5 days of symptoms onset and 72 h of hospital admission). Controls had no history of stroke, and were matched with cases for age and sex. All participants completed a structured questionnaire and a physical examination, and most provided blood and urine samples. We calculated odds ratios (ORs) and population attributable risks (PARs) for the association of all stroke, ischaemic stroke, and intracerebral haemorrhagic stroke with selected risk factors

Prof Syssof Divinib; HBB-Chinkal Findings In the first 3000 cases (n=2337, 78%, with ischaemic stroke; n=663, 22%, with intracerebral haemorrhagic Research Facility, NUIGalway, stroke) and 3000 controls, significant risk factors for all stroke were: history of hypertension (OR 2.64, 99% CI reland M JO Donnell; St Johns 2.26-3.08; PAR 34.6%, 99% CI 30.4-39.1); current smoking (2.09, 1.75-2.51; 18.9%, 15.3-23.1); waist-to-hip ratio (1.65, 1.36-1.99 for highest vs lowest tertile; 26.5%, 18.8-36.0); diet risk score (1.35, 1.11-1.64 for highest vs lowest (Perf D X-vier MD) tertile: 18 · 8%. 11 · 2 – 29 · 7); regular physical activity (0 · 69, 0 · 53 – 0 · 90; 28 · 5%, 14 · 5 – 48 · 5); diabetes mellitus (1 · 36, Prof Pais MD): National Centre 1:10-1:68; 5:0%, 2:6-9:5); alcohol intake (1:51, 1:18-1:92 for more than 30 drinks per month or binge drinking; of Cardiovascular Disease. 3.8%, 0.9-14.4); psychosocial stress (1.30, 1.06-1.60; 4.6%, 2.1-9.6) and depression (1.35, 1.10-1.66; 5.2%, 2.7-9.8); cardiac causes (2.38, 1.77-3.20; 6.7%, 4.8-9.1); and ratio of apolipoproteins B to A1 (1.89, 1.49-2.40 for institute, Beijing, China highest vs lowest tertile; 24.9%, 15.7–37.1). Collectively, these risk factors accounted for 88.1% (99% CI 82.3–92.2) of (Prof HZhangMD, the PAR for all stroke. When an alternate definition of hypertension was used (history of hypertension or blood pressure >160/90 mm Hg), the combined PAR was 90.3% (85.3-93.7) for all stroke. These risk factors were all significant for ischaemic stroke, whereas hypertension, smoking, waist-to-hip ratio, diet, and alcohol intake were significant risk factors for intracerebral haemorrhagic stroke.

Interpretation Our findings suggest that ten risk factors are associated with 90% of the risk of stroke. Targeted interventions that reduce blood pressure and smoking, and promote physical activity and a healthy diet, could dacion Oftalmologica de interventions that reduce blood pressur substantially reduce the burden of stroke.

Hypertension (or 2.64 [2.26-3.08]*)

Kardielle årsager (or 2.38 [1.77-3.20]*)

Rygning (or 2.09 [1.75-2.51]*)

Talje/hofte ratio (or 1.65 [1.36-1.99]*)

Alkohol (**or 1.51** [1.18-1.92]*)

Fysisk inaktivitet (or 1.45 [1.11-1.89]*)

Diæt (OR 1.35 [1.11-1.64]*)

Depression (**or 1.35** [1.10-1.66]*)

Stress (OR 1.30 [1.06-1.60]*)

* 99% Konfidensinterval

De mørke områder angiver population attributional risk

Prognose

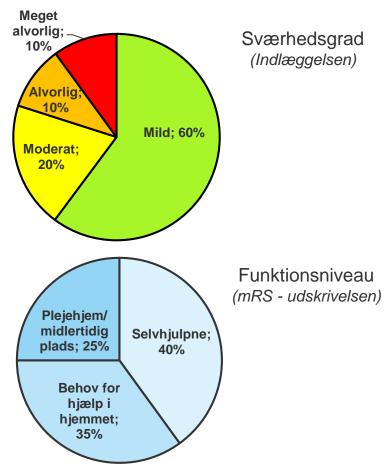
Prognosen afhænger af sværhedsgraden

50 % bliver selvhjulpne 10-20 % bliver svært invaliderede

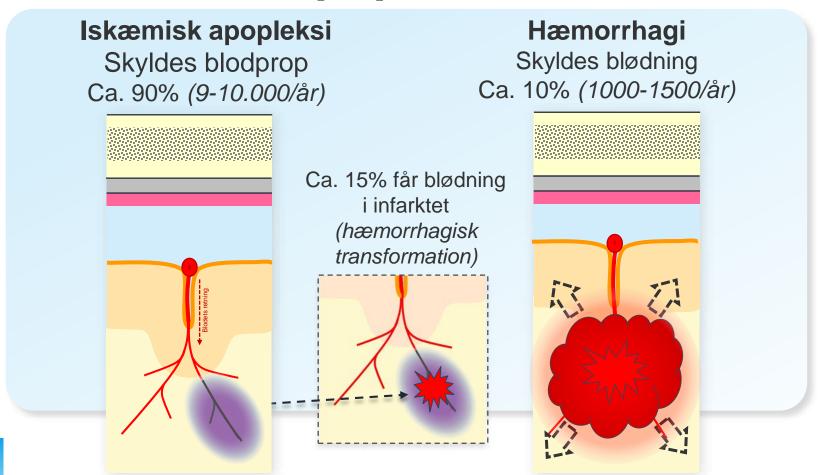
20 % får en ny apopleksi inden for 5 år

9-11 % dør indenfor 30 dage 15-20 % indenfor 1 år

Ca. 10 % udvikler epilepsi

Apopleksi

Hæmorrhagisk apopleksi

(Blødning)

Ætiologi

Hæmorrhagi betyder udsivning af blod fra blodbanen til et væv hvor der ikke ellers er blod

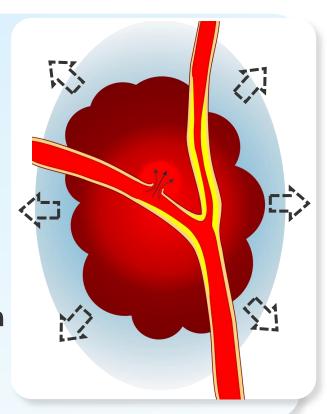
- Skyldes en revne på en arterie i hjernen
- Oftest pga. arteriosklerose -> arterierne bliver stive og skrøbelige
- Sjældent pga. aneurisme eller traume.

Hæmorrhagisk apopleksi

(Blødning)

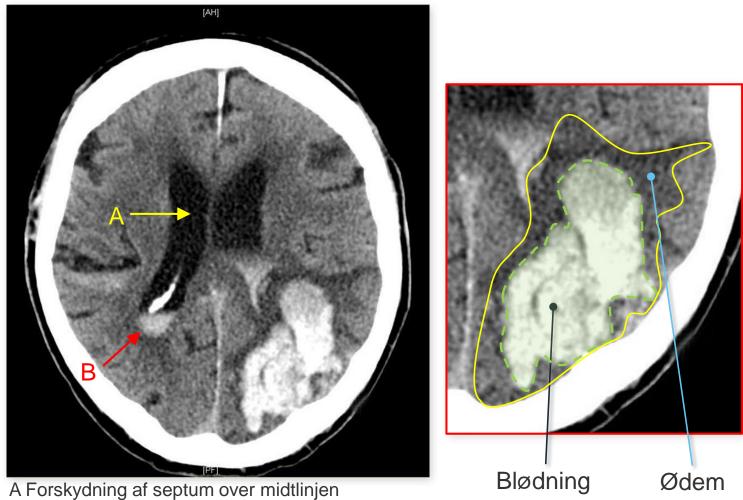
Patologi

- 1) Cellerne i ramte område dør
 - Direkte skade fra blodkomponenter
 - Blodet koagulerer og hæmmer gasudveksling
- Blodet fylder og trykker derfor på det omkringliggende hjernevæv (Forhøjet intra-kranielt tryk)
- 3) Ødemdannelse omkring blødningen
 - Udsivning af plasmaproteiner fra hæmatomet

Nordsjællands Hospital

Neurologisk afdeling

A Forskydning af septum over midtlinjen B Blodrester i lateralventriklen

Blødning med gennembrud til begge lateral ventrikler

Iskæmisk apopleksi

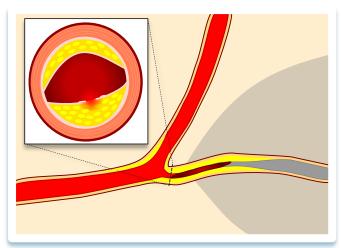
Iskæmi skyldes en nedsat arteriel blodforsyning til et område af hjernen

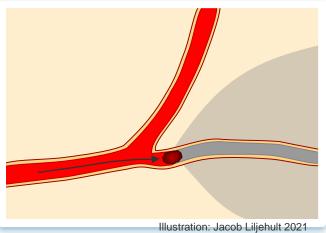
Trombe

- Opstår lokalt i et kar i hjernen
- Hyppige årsager: Aterosklerose

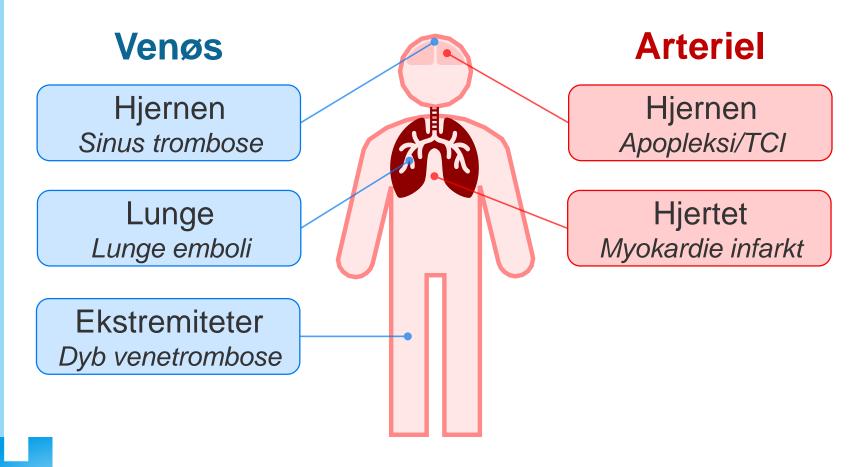
Emboli

- Enten fra hjertet eller fra en af de arterier, som forsyner hjernen (aorta, carotis og vertebralis)
- Hyppige årsager: Atrieflimmer, arteriosklerotiske plaques, kardissektion

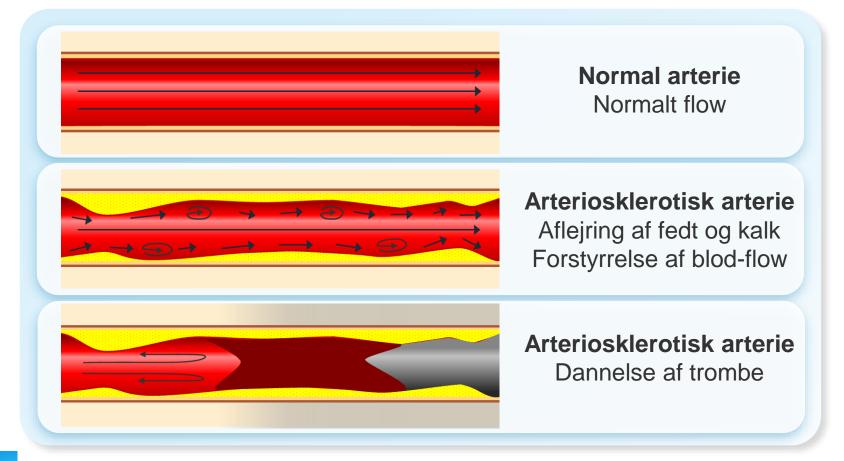

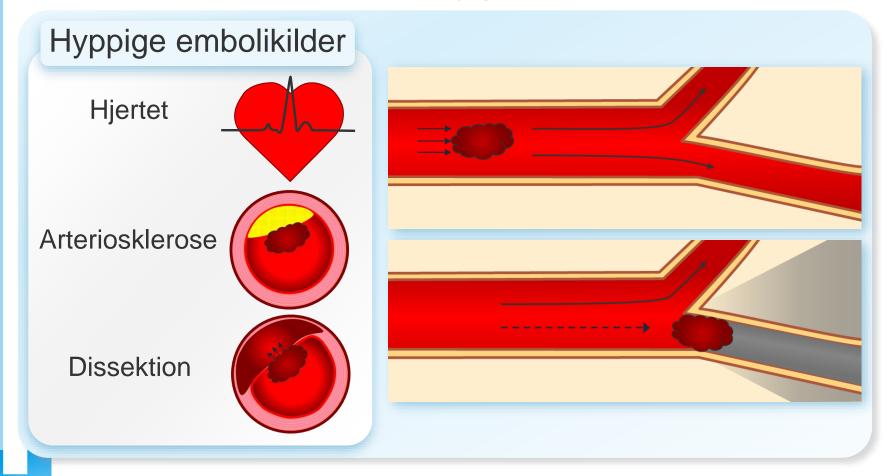
Blodpropper

Trombose

Emboli

Kan både aktiveres af faktorer fra *blodet* og faktorer fra *væv*

 Reaktion fra karvæggen → Karret trækker sig sammen

2. Dannelse af en pladeprop

 Trombocytterne aktiveres → de binder sig fast til karvæggen og til hinanden og danner en pladeprop

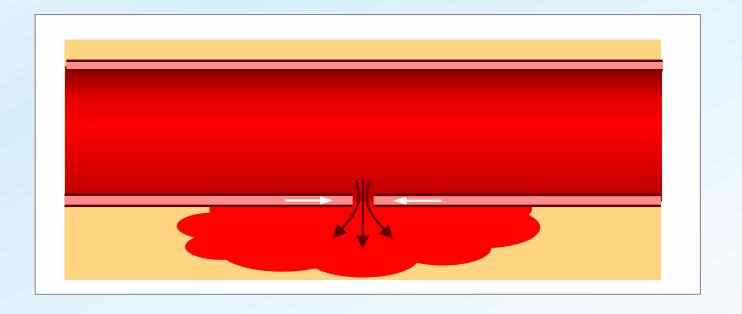
3. Dannelse af fibrin

Koagulation af blodet → dannelse af fibrinfibre

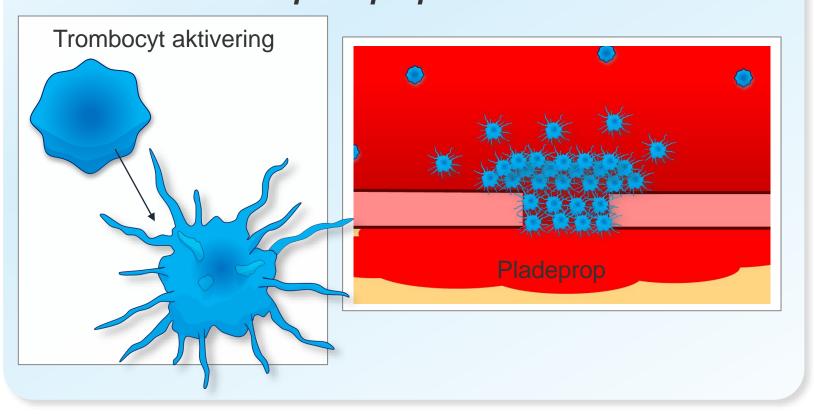
4. Afgrænsning af blodproppen

- Fibrinolyse → nedbrydelse af fibrin vha. plasmin
- Inaktivering af koagulationsfaktorer

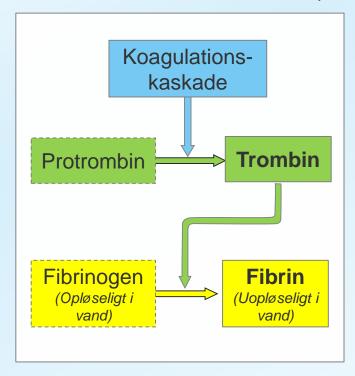
 Reaktion fra karvæggen → Karret trækker sig sammen

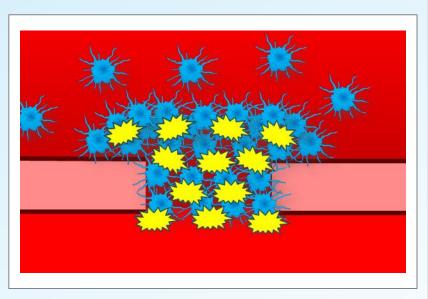

2. Dannelse af en pladeprop

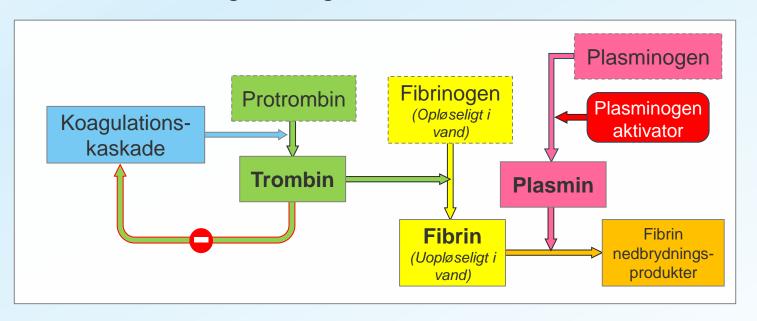
3. Dannelse af fibrin (Koagulation)

4. Afgrænsning af blodproppen

- Fibrinolyse → nedbrydelse af fibrin vha. plasmin
- Inaktivering af koagulationsfaktorer

Kan både aktiveres af faktorer fra *blodet* og faktorer fra *væv*

 Reaktion fra karvæggen → Karret trækker sig sammen

2. Dannelse af en *pladeprop*

Hæmmer processen

Trombocytterne aktiveres → de binder s karvæggen og til hinanden og danner er

3. Dannelse af fibrin ← Hæmmer processen

Koagulation af blodet → dannelse af fibr

- 4. Afgrænsning af blodproppen Fremmer processer
 - Fibrinolyse → nedbrydelse af fibrin vha.
 - Inaktivering af koagulationsfaktorer

Pladehæmmere

Magnyl, Clopidogrel, Brilique

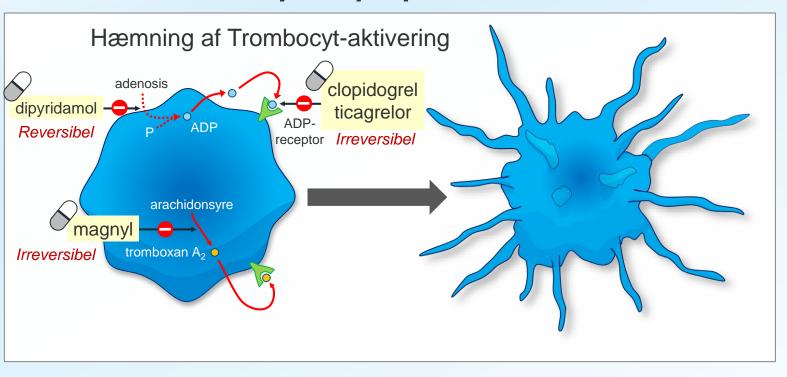
AK: Marevan NOAK: Eliquis, Xarelto, Pradaxa (Hepariner)

TrombolyseActilyse (Alteplase)

Tranexamsyre

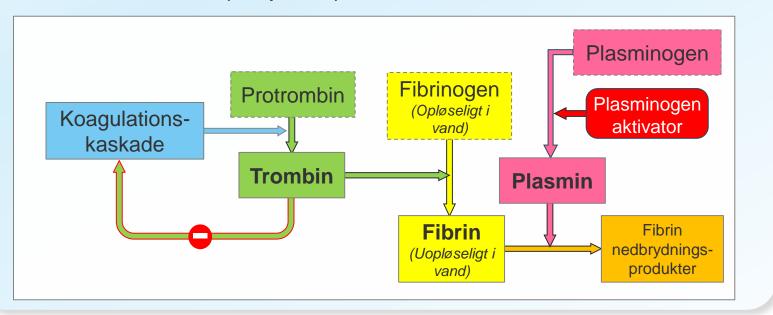
Pladehæmmere

2. Dannelse af en pladeprop

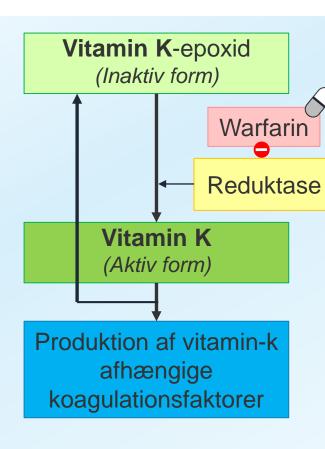

Antikoagulation (AK)-behandling

- Indirekte effekt (Warfarin)
- Direkte effekt (DOAK)
- Antitrombin III (Heparin)

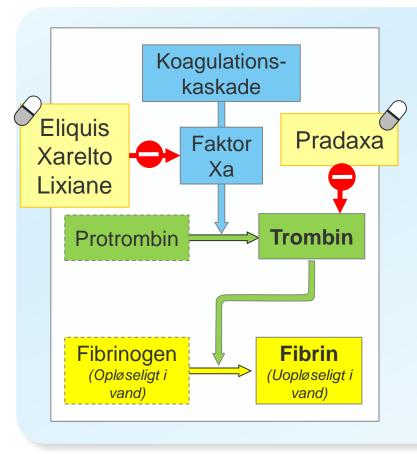

K-vitamin antagonister

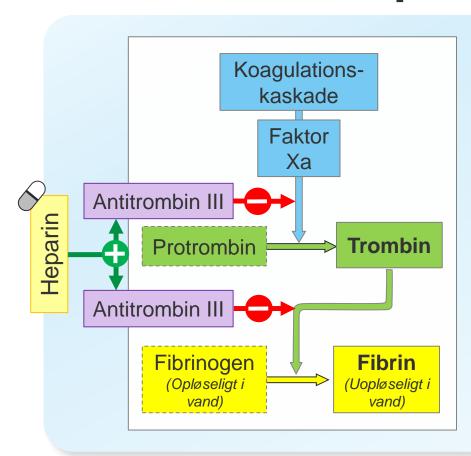
- Koagulationsfaktorerne produceres i leveren
- KF 2, 7, 9 og 10 kan kun produceres ved hjælp af aktivt Vitamin K
- Warfarin hæmmer aktiveringen af Vitamin K epoxid ved at hæmme enzymet reduktase
- Derved reduceres mængden af KF

Direkte Oral antikoagulation (DOAK)

- DOAK hæmmer koagulation ved direkte at hæmme enten Trombin eller Xa (Aktiveret Faktor 10)
- Virkningen er reversibel

Hepariner

- Hepariner virker ved at forstærke effekten af Antitrombin III
- Antitrombin III hæmmer både effekten af KF Xa og Trombin (KF IIa)

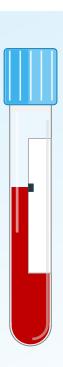
Marevan

DOAK

Effekt	Effekt omtrent ens, dog lidt færre bivirkninger ved DOAK			
Dosis	Variabel	Fast		
Kost	Interaktion med vitamin-K- holdige fødevarer	Ingen interaktion Pradaxa kan ikke gives via sonde		
Forsigtighed	Obs compliance og ændringer i kostindtag Interaktion med kosttilskud	Nedsat nyrefunktion, leversygdom, koagulationsforstyrrelser		
Opfølgning	Behov for blodprøver og dosisjustering	Ingen		
Forgiftning	Octaplex (Protrombin) IV vitamin-K og frisk frossen plasma	Pradaxa -> PraxBind Aktuelt ingen antidot for Xa-hæmmerne		

Biokemi

- **PP** (P-koagulationsfactor 2, 7, 10)
 - Måler indhold/effekt af KF 2, 7 og 10 i blodet
- INR | International Normalised Ratio
 - Standardiseret omregning af PP
 - Anvendes til regulering af Marevan/Marcoumar dosis
- APTT (Aktiveret partiel tromboplastin tid)
 - Måler effekten af KF 1, 2, 5, 8, 9, 10, 11 og 12

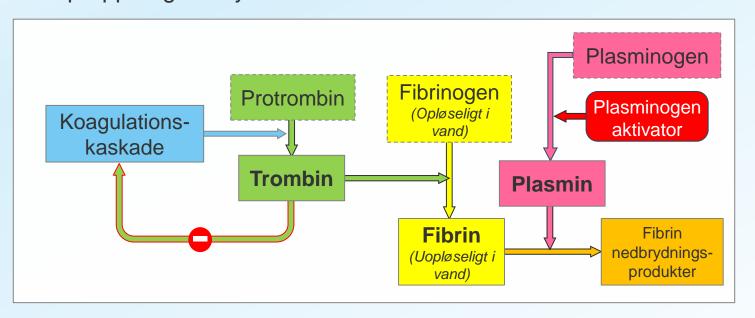
Tromboprofylakse ved iskæmisk apopleksi

Apopleksi	Loading dosis		Fast dosis
TCI/minor stroke	300 mg Clopidogrel eller 300 mg Magnyl		75 mg Clopidogrel eller 75 mg Magnyl
TCI/minor stroke + øget risiko	300 mg Clopidogrel og 300 mg Magnyl	75 mg Clopidogrel <u>og</u> 75 mg Magnyl i 3 uger	75 mg Clopidogrel eller 75 mg Magnyl
Storkarssygdom	300 mg Clopidogrel og 300 mg Magnyl	75 mg Clopidogrel <u>og</u> 75 mg Magnyl i 3-12 uger	75 mg Clopidogrel eller 75 mg Magnyl
Kardioemboli	300 mg Clopidogrel eller 300 mg Magnyl		DOAK eller Marevan (INR 2-3)
Emboli af anden årsag	300 mg Clopidogrel og/ <i>eller</i> 300 mg Magnyl	Eventuelt LMWH	Marevan

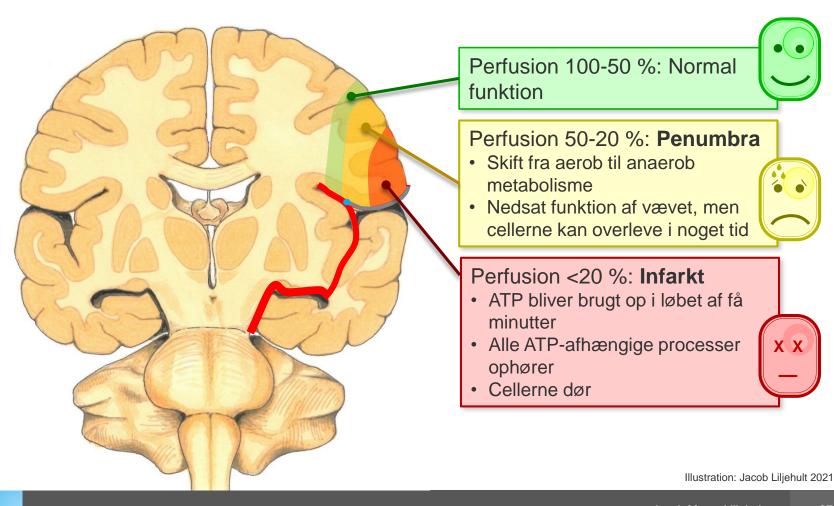
Trombolyse

Alteplase | Human vævsplasminogenaktivator (rt-PA)

Aktivering af plasmin spalter fibrin-netværket i blodproppen, så blodproppen går i stykker

Hvad sker der i vævet?

Kapløb med tiden

Time to treatment with intravenous alteplase and outcome in stroke: an updated pooled analysis of ECASS, ATLANTS, NINDS, and EPITHET trials and the property of the property o

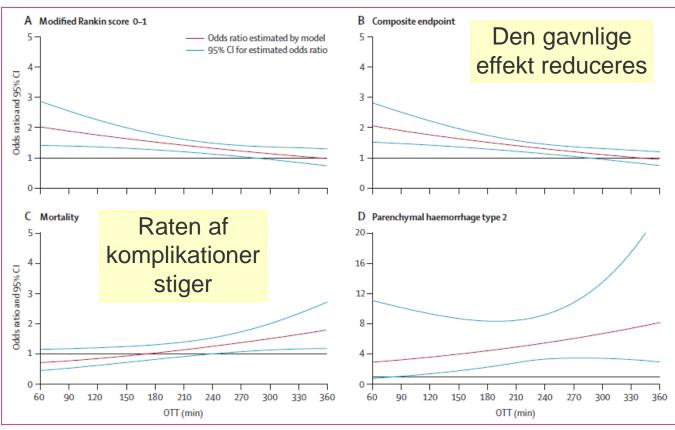
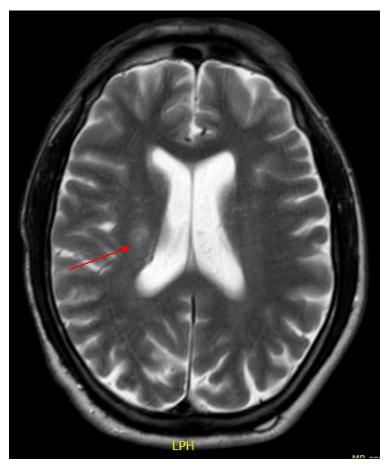
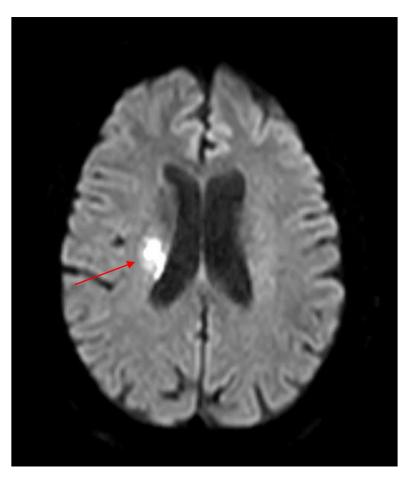

Figure 1: Relation of onset to treatment delay with treatment effect

MR

T2-vægtet

Diffusionsvægtet (DWI)

Nordsjællands Hospital

Neurologisk afdeling Scan mig http://jacobliljehult.github.io/slides

Referencer

- Bear et al. Neuroscience: Exploring the brain (3rd ed). Lippincott Williams and Wilkins 2007.
- Gade et al. Klinisk neuropsykologi. Frydenlund 2009.
- Gazzaniga et al. Cognitive neuroscience (3rd ed). WW Horton & Company 2009.
- Hickey. Clinical practice of Neurological and Neurosurgical nursing (6th ed). Wolters Kluwer Health 2009.
- Jones et al. Netter's neurology. Elsevier 2011.
- Paulsen et al. Klinisk Neurologi og Neurokirurgi (5. udg.). FADLs forlag 2011.